

1584

Μονὴ Ἁγίας Παρασκευῆς Ἰωαννίνων (Ναμαζγκιάχ).

«1584 εὐρέθη ἡ ἰκονα τῆς θεοτοκου ἑλεούσα εἰς τὸ κάστρο καὶ μια καλογραφα Παρθενία μοναχῆ οπου εκαθονταν εἰς το καμπαναρίω του κάστρου Ἰοπία μετα επιμεληας ἐπαρθη ἀπὸ τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Παρασκευης οταν εκαμαν οι αγαρηνη τὴν εκκλησιαν ναματζαχη κε ἡ ριθησα παρθενια εφοτισθη δια αποκαλυψεως νὰ την αφιερωση εἰς το νησι εἰς την μονὴν του αγιου Νικολαου επονομαζομένου γκουματων»¹.

Τὴν εἶδησιν ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀραβαντινὸς ἐν τῇ χρονογραφίᾳ του², ἀλλ' ἀναγράφει αὐτὴν εἰς τὸ ἔτος 1484 προφανῶς περιπίπτων εἰς σφάλμα. Ἐκ τῆς σημειώσεως ἡμῶν καταδείκνυται ὅτι τὸ Ναμάζ γκιάχ δὲν ἦτο πρότερον ἐκκλησία, ὡς λέγει ὁ Ἀραβαντινός, ἀλλὰ Μονὴ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

1597

Κατάληψις ὑπὸ τῶν Τούρκων τῆς Μητροπόλεως.

«1597 Ἔτους ζ.ρ.ε επαρθη ἡ Μητροπολις τῶν Ἰωαννίνων ὑπὸ συνδρομης τοῦ τρισκαταρατου Μουσταφα τζιαουση καὶ τὸ αὐτὸν ετον ἔστησε μουναρε και δια πρεσβειων των παμμεγίστων Ταξιαρχῶν ἐκρεμίστηκε και ἐσυνητριφτηκε εἰς λεπτα μερη και αρχιερατεύοντος του πανιερωτατου Μητροπολιτου κυρ Νεοφυτου τοῦ κατὰ κόσμον Στέφανος καὶ ἐβάλλθη ὁ Κυρ Ματθαιος ο Κλανοβιτης και εγινε ποιμην του Οικουμενικοῦ θρονου»³.

Πληροφορία πολύτιμος διότι δ' αὐτῆς τὸ πρῶτον μανθάνομεν πότε ἡ κλεινὴ τῶν Ἰωαννίνων Μητρόπολις κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ Ταξίαρχης Μιχαὴλ κατὰ τὴν παράδοσιν ἐπιβεβαιουμένην καὶ ὑπὸ ἱστορικῆς μαρτυρίας ἦτο πολιοῦχος καὶ προστάτης τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, πρὶν ἔτι κτισθῆ ἡ πόλις, καθόσον ἐπὶ τοῦ χώρου αὐτῆς ἔκειτο πρὸ ἀμνημονεύων χρόνων Μονὴ ἐπ' ὀνόματι Ἀρχιστρατήγου.

Τὴν Μονὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἀναφέρει καὶ τὸ μικρὸν χρονικὸν τῶν Ἰωαννίνων⁴. Ὄταν Ἰωαννῖται ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Σουλτὰν Μουράτ νὰ παραδοθῶσιν «οὗτος ἔστειλεν εὐθὺς μετὰ τῶν πρέσβεων 18

¹) Ψαλτήριον τῆς Μονῆς τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος ἐν τῇ Νήσῳ εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἄθηναγόρα ἡμερῆς «Ἡπειρος» 17 ὀβρίου 1924.

²) Χρονογραφία τῆς Ἡλείρου β'. σελ. 221.

³) Χειρόγραφον σημείωμα ἐν ἐντύπῳ τριφθίῳ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Φιλανθρωπινῶν δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Δημ. Σάρρου ἐν Δελτίῳ Ἱστορ. καὶ Ἐθν. Ἑταιρίας Τόμος Ε'. σελ. 568=Νέος Ἑλληνομνήμων τόμος Ζ τεύχος Β'-Γ'. σελ. 183. Καὶ πληρέστερον ἀναδημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κ. Δ. Σάρρου ἐν Ἡπειρωτικοῖς Χρονικοῖς Γ' ἔτει σελ. 183.

⁴) Ἡπειρωτικά· ἐκδοσις Βόννης σελ. 244.

τούρκους νὰ παραλάβουν τὸ κάστρον καὶ νὰ στήσουν διὰ παντὸς εἰς Ἰωάννινα τὴν κατοικίαν των· οὗτοι δὲ ἐμβάντες εἰς τὸ κάστρον ἐζήτησαν νὰ ῥίξουν εἰς χαρὰν κανόνια, ἔπειτα νὰ χαλάσουν τὴν κειμένην ἐν τοῖς πύργοις τοῦ Κάστρου Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, ἔπειτα ἐξελθόντες ὑπῆγαν καὶ ἔκτισαν ὁσπίτια εἰς τὸ μέρος τῆς πόλεως τὸ ὀνομαζόμενον τῶρα τουρκοκράλουκον». Τὸν ναὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἀναφέρει καὶ ὁ ἱστορικὸς Χάμμερ διηγούμενος τὴν παράδοσιν τῶν Ἰωαννίνων ¹.

Ἄλλ' ἢ σημείωσις τῆς Μονῆς τῶν Φιλανθρωπινῶν εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο ἀξία προσοχῆς διότι δι' αὐτῆς διευκρινίζεται καὶ ἕτερον ζήτημα: τὸ τῆς ἐκδιώξεως ἐκ τοῦ φρουρίου τῶν χριστιανῶν κατοίκων αὐτοῦ. Ὁ Ἀραβαντινὸς ἐκθέτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν τουρκοφίλου συγγραφέως, τὴν ὑπὸ τοῦ θερμοουργοῦ καὶ φιλοπάτριδος Ἱεράρχου Διονυσίου τοῦ Φιλοσόφου ἐπιχειρηθεῖσαν κατάληψιν τῶν Ἰωαννίνων ἰσχυρίζεται ὅτι «ἐξεδόθη τότε ἔντονος διαταγῇ τοῦ Σουλτάνου δι' ἧς οἱ Ἰωαννῖται χριστιανοὶ κατηναγκάζοντο ἵνα ἐγκαταλείψωσι τὰ ἐν τῷ φρουρίῳ παλάτια καὶ οἰκήματά των καὶ ἐνοικησθῶσιν ἔξω τοῦ φρουρίου καὶ ὅτι ἡ διαταγῇ αὕτη ἐφηρμόσθη κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1613 καὶ ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἐνοικοῦντες χριστιανοὶ ἀπεδιώχθησαν, καὶ κατ' εὐσπλαγχνίαν ἐχορηγήθη εἰς πάντας τοὺς ἐνδεεῖς οἰκόπεδόν τι στενόχωρον, εἰς τὴν Σαράβαν, μέρος τότε ἄθλιον καὶ ἀκατοίκητον, ὅπου ἔκτισεν ἕκαστος πενιχρόν τι οἶκημα, καὶ ἔξω ἐκτοτε οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι ἐν ἀθλιότητι καὶ ἐξουθενήσει. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1618 μηνὶ Ἰουνίῳ ἀπεδιώχθησαν καὶ οἱ ἐν τῇ πρώτῃ ἀποδιώξει ἀφεθέντες χριστιανοί. Τοιοῦτοτρόπως δὲ οἱ Ἰωαννῖται, οἱ ὅποιοι μέχρι τοῦ 1612 ἔξω ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ νεμόμενοι τὰ ἀξια λόγου προνόμια ὅσα τοῖς παρεχώρησεν ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις., ἐπέπρωτο ἵνα τὰ ἀποστερηθῶσιν διὰ παντὸς ἕνεκα τῆς ἀποστασίας τοῦ Σκυλοσόφου ². Εἰς τὰς πληροφορίες ταύτας τοῦ Ἀραβαντινοῦ παρατηροῦμεν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἦσαν πάντοτε Τοῦρκοι καὶ δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ λάβῃ χώραν ἡ ἀποστασία τοῦ Διονυσίου, ἵνα ἀφαιρέσωσι παρὰ τῶν Ἰωαννιτῶν τὰ δῆθεν προνόμια αὐτῶν· ἀφοῦ γινώσκομεν ὅτι οἱ νέοι κυρίαρχοι τῆς πόλεως εὐθὺς ἅμα τῇ καταλήψει αὐτῆς κατέρριψαν τὰ τεῖχη της καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἤρπασαν τὰς θυγατέρας της καὶ ποικιλαχῶς κατεπίσαν τοὺς ἀτυχεῖς Ἰωαννίτας παρὰ τῶν ὁποίων ἤρπασαν καὶ πρότερον μὲν ἄλλας ἐκκλησίας καὶ μονὰς, ὡς π. χ. τὴν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1597 αὐτὴν ταύτην τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν, τὸ ἱερώτερον προγονικὸν αὐτῶν προσκύνημα· οὐδ'

¹) Histoire de l'Empire Ottoman par J. de Hammer, τ. Β' 1400-1453, σ. 282.

²) Χρονογραφία Ἠλείου. Α'. Σελ. 220, 224 σημ. Α'.

ἀληθεύει τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀραβαντινοῦ, ὅτι τὸ 1618 ἐξεδιώχθησαν παντελῶς ἐκ τοῦ Κάστρου οἱ ἐναπομείναντες χριστιανοί· ἀφοῦ μετὰ ἓνα αἰῶνα εὐρίσκομεν ὀλόκληρον συνοικισμόν χριστιανικὸν ἐγκατεστημένον ἐν τῷ φρουρίῳ, ὡς ἀναγινώσκουμεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 19 Καταστίχῳ τῶν ἱερέων τῆς ἐκκλησίας Ἀρχιμανδρείου κατὰ τὸ ἔτος 1775 καὶ 1781. Ζωγράφω, Στατήρῳ, Χαΐδῳ, Βλάχα, Κώστα, Τρίψα, Ἰωάννην Βλάγο, Ἰωάννην Συρακιώτην Χριστόδουλον, Σουσάνα, Μαλάμω Κιοσιέ, Κύρκω, Θεοχάρη, Διαμαντῇ Μπακάλη, Χαΐδῳ τοῦ Κάψια, Μαρία Βλάχα, Χαΐδῳ, Ζαφείρῳ Θανάση Παπουτσῇ, Σταμῳ, Βασιλικῇ ἀδελφῇ Γιώτῃ Μπακάλη, Χριστόδουλον Παπουτσῇ, Μερκούρη Μάστορα, Στοσιανήν, Ἀσπρην, Ζωίτσα καὶ Σούλτον ἀντιπροσωπεύοντας πάντας τούτους ἐν τῷ κάστρῳ ἰσαριθμούς οἰκογενείας ἐκ τῶν ἄλλων, οἱ ὅποιοι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ ἐν λόγῳ κατάστιχον.

Οὐδ' ἦτο ἄφρον καὶ παρανενοημένον τὸ κίνημα τοῦ φιλοπάτριδος ἱεράρχου Διονυσίου ὡς ὁ Ἀραβαντινὸς καὶ οἱ τοῦτον ἀκολουθοῦντες ἐνόμισαν, ἀλλὰ μελετωμένη προσπάθεια τοῦ Ἡπειρωτικοῦ λαοῦ καὶ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι αἰείποτε ὠνειροπόλησαν καὶ πάσῃ θυσίᾳ εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀπολυτρώσεως.

Ἄλλ' ὁ Ἀραβαντινὸς περιπίπτει καὶ εἰς ἕτερον σφάλμα χρονολογικὸν αὐτό, θέτων τὴν ἀποστασίαν τοῦ Διονυσίου κατὰ τὸ ἔτος 1612. Ἐν χαρῶν Κώδικι περιλαμβάνονται Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου ὁμιλίας εἰς τὰς Κυριακὰς τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ καὶ λόγον Στηλιτευτικὸν κατὰ Διονυσίου καὶ τῶν συναποστατησάντων αὐτῷ εἰς Ἰωάννινα σημειοῦνται ἐν τέλει τὰ ἑξῆς «αχια Σεπτεμβρ. 24 ἐν Ἰωαννίνοις ἐγκλείστῳ μοι ὄντι ταυτὶ γέγραπται»¹.

1612

Χωρίον Πορατζάνος.

Ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐκκλησία μας εἰς τὴν χώρα μας σὶτὸ Πορατζάνος², ὁ ἅγιος Νικόλαος ἦταν μικρὴ καὶ ἦταν καὶ παρακλίσι, ὁ ἅγιος Θεόδωρος καὶ μὲ πολλοὺς κόπους καὶ μὲ χαράτξια διὰ τοὺς ἀγαρηνοὺς τὴν ἀνάστησαν καὶ πάλιν μετὰ ταῦτα ἐρχόνταναν οἱ ἀγαρηνοὶ καὶ ἐχάλασαν τὸν ἄρθικα καὶ ἐπέρασαν χωρὶς ἄρθικα χρόνους πολλοὺς καὶ πάλιν μετὰ πολλὰ ἔξοδα ἔφτιασαν τὸν ἄρθικα καὶ ἐζωγράφησαν ἐν πρώ-

¹) Δ. Σάρρου «Παλαιογραφικὸς Ἔρανος» σελ. 77. Σημ. «Ἡπ. Χρ.». Τὸν «Στηλιτευτικὸν» λόγον τοῦ Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου κατὰ τοῦ Διονυσίου ἐδημοσίευσεν ἤδη ἐν ταῖς «Ἡπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» ἔτει Γ' σελ. 169-210 ὁ κ. Δημ. Σάρρος μετὰ εἰσαγωγῆς, ἐν ἧ παραθέτει καὶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν καὶ τὰς ἱστορικὰς πηγὰς.

²) Τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου τούτου διεσώθη μέχρι σήμερον εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἀῶου γέφυραν παρὰ τὴν Κόνιτσαν τὴν καλουμένην «Γεφύρι τοῦ Μπουραζάνι».

τοῖς τὸν ἄρθικα καὶ ὕστερα τὸ ἅγιο βῆμα καὶ διὰ νὰ μὴν εἶνε τίποτα κλισιαστικὸ διὰ νὰ δώσουν τὸ χάρτζι τῶν ζωγράφων καὶ ἔβαλεν ὁ Παπᾶ Μανθέος ὁ πνευματικὸς καὶ ἔγραψαν πρόθεσι τὸ κάθε ὄνομα πρὸς ἄσπρα ἑκατό· καὶ ἔγραψε ὀνόματα σαράντα ἕξ· ὕστερα μὲ χρόνους ἐχειροτονήθηκα ἐγὼ ὁ ταπεινὸς νικόλαος ἱερεὺς ἀπὸ χυ'' αχιθ καὶ ἐγινε πάλιν συνδρομὴ καὶ τὴν ἀποστόρισαν (ἔτελείωσαν δηλ. τὸ ζωγράφημα) καθὼς εἶναι ἐγράφη καὶ ἦταν παλαιὰ εἰκονίσματα· δεσποτικά ὁ ἅγιος νικόλαος, ὁ ἅγιος ἀθανάσιος, ἡ βράπτισι, ὁ ἅγιος γεώργιος, ἡ μεταμόρφωσι, ὁ ἅγιος δημήτριος· δύο σταυροὶ μικροὶ τὸ κλειστὸ τὸ κόνισμα μὲ τὴν (δυσανάγνωστον) καὶ ἐορτὴν κατὰ προσπίλωσι(;) ἡ πεντηκοστὴ ἦταν ἡ ἀνάστασι καὶ ὁ εὐαγγελισμὸς καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἦταν καὶ χαρτίον ἓνα εὐαγγέλιο χερῖσι, ἀνθολόγι ἓνα παρακλητικὴ μία, πεντηκοστάρι ἓνα, ἓνα παλαιὸ τριώδι, ἓνας θυμιατός, ποιῆρι ἓνα τσακισμένο· αὐτὰ ἡῦρα ὄντας ἐχειροτονήθηκα ἐγὼ ὁ παπᾶ Νικόλαος καὶ μετὰ ταῦτα ἐγράφη ὁ Νίκος ὁ γραμματικὸς ὀνόματα δι' ἄσπρα ἔνεακόσια καὶ ἱστορήθη καὶ τὸ κάτω μέρος τῆς ἐκκλησίας· καὶ τὸν τοῖχον τὸν ἄλλον τὸν ἱστόρησε ὁ νι... μπέρκου καὶ ὁ μιχάλης καὶ ἔγραψαν ὀνόματα τέσσαρα δι' ἄσπρα ὀκτακόσια καὶ ἔγραψαν ὀνόματα· ἔδωσε μία γυναῖκα ἄσπρα διακόσια καὶ ἔφτιασε τὰ χαρτιά τὰ παλαιὰ καὶ ἔγραψαν ὀνόματα... καὶ τὸν ἄλλον τοῖχον τὸν ἱστόρησαν δι' ἄσπρα ὀκτακόσια καὶ ἔγραψαν ὀνόματα... ἔγραψαν καὶ ὁ παπᾶ γεώργης τοῦ παπᾶ δημήτρη τὸ ὄνομα τοῦ γεωργίου ἱερέως· ἔγραψεν καὶ ἡ θυγατέρα τοῦ μιχάλη συγκλητικὴ μοναχὴ καὶ ἔφερε δύο πόλους καὶ ἓνα τετραβάγγελο χερῖσι· ἔγραψαν καὶ δύο γυναῖκες καὶ ἐπῆρα τὸ τυπικὸ· ἤφερε καὶ ὁ ἀλέξης τοῦ κατζικᾶ μηναιὸν Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου· καὶ ἔγραψε ὀνόματα... καί' φερε καὶ ὁ γεώργης τοῦ δήμου τοῦ ναστασίου τὸ τριώδι· καὶ ἔγραψεν ὀνόματα... ἔφευρεν ὁ παπᾶ νικόλαος μηναιὸν ἀπριλίου καὶ μαΐου καὶ ἔγραψεν ὀνόματα... καὶ οὕτω ἔγραψαν ἄρκετοὶ φέρουν ἕκαστος καὶ ἓν ἐκ τῶν ἀναγκαιούντων τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς τὰς 1684 μαΐου 25 ἠθελήσαμεν ἡμεῖς οἱ μπουραζανίτες νὰ ἀνακαινίσωμεν τὴν ἐκκλησίαν μας τοῦ ἁγίου νικολάου καὶ μὴν ἔχοντας δύναμιν ἄρκετὴν ἐζητήσαμεν ἀπὸ τὸν ἄρχοντα κύρ μπαλάνο ἕξ Ἰωαννίνων βοήθειαν ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε βοήθειαν ἀσλάνια 40 ἡγουν σαράντα· μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ μνημονεύωνται παρηρησία τὰ κάτωθι ὀνόματα ἕως ὅπου ἤθελε στηθῆ ὁ ἅγιος ναὸς οὗτος· Νικολάου δέσπως καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν· ζαμπέτας καὶ ἀσήμως καὶ ὁποῖος ἱερεὺς δὲν ἤθελε νὰ μνημονεύσῃ κάθε σάββατο καὶ κυριακὴ καὶ κάθε ἐορτὴν...»¹.

¹) Τὴν ὡς ἄνω μακρὰν ἐνθύμησιν τὴν τόσον συγκινητικὴν ἀντεγράψαμεν λαβόντες ἐκ τινος φυλλαδίου, τὸ ὁποῖον εὑρομεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κονίτισης κατὰ τὴν με-

1620

Μονή Ἀγίου Μηνᾶ ἐν Μονοδενδρίῳ ἄλλοτε, νῦν δὲ παρεκκλήσιον.

Ἐν τῷ ὑπερθύρῳ τοῦ κυρίως Ναοῦ:

«ὑπὸ χειρὸς Μιχαὴλ Ζωγράφου μετὰ τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐκ κόμης Λυνοτόσι ἐλαχίστου καὶ ἀμαρτωλοῦ. Ἐτελειώθη κατὰ μῆνα Νοέμβριον εἰς τὰς δ'. ἔγραφα ἐπὶ ἔτους ζρκη (=1620).

Ἐν δὲ τῷ ὑπερθύρῳ τοῦ γυναικωνίτου:

«Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη ἡ τρούλλα αὕτη διὰ συνδρομῆς τοῦ εὐγενεσιᾶτου ἄρχοντος κυρίου ἱεροθέου. Ἦγουμενεύοντος Δημητρίου καὶ Στίλου τῶν ἱερέων ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1734 ἀψλδ'. ἐν μηνὶ Μαίῳ».

Σημ. Δ. Σάρρου. Ὁ ἄνω Ζωγράφος Μιχαὴλ κατὰ τὸ 1619 ἀνιστόρησεν τὰς εἰκόνας τοῦ ἁγίου Νικολάου Μέσης Βήσσης ¹.

1630

Καταστροφή ἐκκλησίας Ἀγ. Νικολάου τοῦ Λουτροῦ ὑπὸ Ρετζέπ ἀγά.

«Ἀπὸ Ἀδὰμ ζ' 138· ἐπὶ ἔτους τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ 1630 ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ 19 ἡμέρα Πέμπτη ἦρθεν ὁ υἱὸς τοῦ Ρετζέπ ἀγά καὶ ἔχαλασε τον Ἅγιον Νικολαον στο λουτρο μαχαλε αιωνια του του η κολασις και αναθεμα του τρις αμην, αμην, αμην» ².

Τὸ γεγονός τοῦτο ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀραβαντινός ³, ἀλλ' ἐσφαλμένως τῷ 1647. «Κατὰ τὸ ἔτος 1647, λέγει, ὁ τότε προσφάτως ἀνεγερθεὶς ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ λουτροῦ ναὸς τοῦ Ἀγίου Νικολάου κατηδαφίσθη κατὰ διαταγὴν Ἰωαννίτου τινὸς ὀθωμανοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ρετζέπ ἀγά, ὅστις ἐστάλη τότε, ὡς εἰκάζεται, τοποτηρητῆς εἰς τὴν Διοίκησιν τῶν Ἰωαννίνων». Πόθεν ὁ Ἀραβαντινός εἰκάζει ὅτι ὁ ὀθωμανὸς οὗτος ἐστάλη ὡς

τάβασίν μας ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀγίου Ἰωαννίνων κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1922. Πόσοι τοιοῦτοι θησαυροὶ ἐνθυμήσεων κρύπτονται εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν χωρίων! Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι πόσα ἠδύναντο, ἐὰν ἤθελον, νὰ κατορθώσωσιν.

¹) Ὁ ἐλλογιμώτατος καὶ φίλτατος καθηγητῆς κύριος Δημήτριος Σάρρος ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ «Παλαιογραφικῷ Ἑράνῳ» του ἔκ τινος Τριφδίου ἐντύπου ἀντιγράφου χρονικά τινα σημειώματα, ἐν Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας Τ. Ε'. λ. 578. Καὶ Ν. Ἑλληνομνήμονος Τ. Ζ'. σελ. 183 καὶ 213 καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεύχος σελ. 55 (103).

Ἡ αὕτη ἐπιγραφή ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν Ἐπετηρίδι Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἔτος Β. σελίς 329 ὡς ἐξῆς: «ὑπὸ χειρὸς Μιχαὴλ Ζωγράφου μετὰ τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐκ τῆς κόμης Λυνοτόσι ἐλαχίστου καὶ ἀμαρτωλοῦ. Ἐτελειώθη κατὰ μῆνα Νοέμβριος ΙΕ'. ζνϚ'. (;) 1547, ἔγραφα ἐπὶ ἔτους ζρκη (1620).

²) Ἐν τινι μηναίῳ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῶν Κοπάνων ἐκδοθέντι Ἐνετίησιν τῷ ἀφξῆ ἐν τῷ πρώτῳ ἀγράφῳ σελ. β'.

³) Χρονογραφία Ἠλείου Β' σελ. 223.

τοποτηρητῆς ἀγνοοῦμεν· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἐξάγομεν ἐκ τοῦ σημειώματος εἶναι ὅτι ὁ Ρετζέπ ἀγᾶς τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς κατέστρεψε τὸν ναὸν ἦτο κάτοικος Ἰωαννίνων γνωστὸς εἰς τὸν τόπον· βεβαίως ἡ χρονολογία τοῦ ἡμετέρου σημειώματος εἶναι ἡ ἀληθής.

1647

Ἐκκλησία Ἀρχιμανδρείου καὶ ὁ Μητροπολίτης Καλλίνικος.

«Μαΐου 1. Ἐπήραμε τα μεριδια απο το δεσποτι κυρ Καληνικον αριγιαλια 80 κε ητα μεριδια εξω και τα πηρε ὁ παπα Πανος και ο Ιος τοῦ κονομου ο Ιωανης τοῦ παπα Κηριακου».

1647

«Αναπαφθηκε ο οικονομος Παπακυριακος»¹.

1650

«Ἐπὶ ἔτους 1650 εγηρεβεν ο Καληνικος τον ευφημεριου του αρχιμανδριου ρεαληα εκατο και ἔκαμαν δυνατα και δεν τα εδηκαν ηνάπ (πεῖσμα) καὶ ἔκλεισε την εκκλησιαν τὴν Κυριακὴν του τυφλου και ἔστω εἰς εἶδησιν τους μεταγενεστερους».

Ἄ Δεσπότης Καλλίνικος τῆς σημειώσεως εἶναι ὁ ἐκ Λουζατίου κόμης Δελθίνου καταγόμενος ὁ τρεῖς ἐν Ἰωαννίνοις ἀρχιερατεύσας καὶ λαβὼν ἔπειτα προεδρικῶς τὴν Δρυινοῦπολιν.

1652

Κτήματα Μονῆς Καστριτσας

«1652 φανερονο τα χωραφια τοῦ μοναστηριου οπου ευρισκοντε εἰς Πρακουμαδι εἰς Παρκιὸ καὶ κρατουν μερικα καθος χινη το νερο απο βεργα και τα αλλα σπο το τερβενι και κατω εως τη λιμνη εἰς τον ποταμο λεβαδια—χωραφια—κε θιβαρι εως εἰς την Μπονικοβα εἰς τὸ Παρκιτικο το πλαγιολο και εἰς τον καμπον απο τον δρομον και εως τον Μιτικα εἰς το παλαιοχανον κατα το μερος του βουνοῦ δεν ἔχει αλλος εχει και αλλα ανταμομενα με τον κατζικα και κουτζουλιὸ εχει μυλον και χωραφι εἰς τη Γοριτσα και τα Φραστανα τζιφλικι του και αμπελια εἰς τους Καλατζιαδες Δοσιθεος»².

Τὴν τόσον πλουσίαν ἄλλοτε Μονὴν ταύτην ἐπεσκέφθημεν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1925 μετὰ τῶν φίλων Γ. Χατζῆ καὶ Σωτ. Μ. Ζούμπου, καὶ ἐπιμελῶς ἐξητάσαμεν τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σφζόμενα λειτουργικὰ βιβλία ἐξ ὧν ἱκανὰς σημειώσεις ἀπεταμιεύσαμεν. Ὁ Ναὸς εἶναι Βυζαντινός· τὸ

¹) Ἐν μηναίῳ Ἀπριλίου τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου τῶν Κοπάνων συνεκδεδομένῳ μετ' ἄλλων μηναιίων.

²) Μηναιὸν Σεπτεμβρίου ἐνετίησιν α.χ.μ.η. τῆς Μονῆς Καστριτσας εἰς τὸ τελευταῖον ἀγραφον φύλλον.

τέμπλον του σπανίας τέχνης· πολλαὶ δὲ τῶν εἰκόνων του κάλλισται. Ἡ Μονὴ σήμερον εἶνε ἔρημος· εὐτυχῶς ἐσχάτως ἐκηρύχθη ἀρχαιολογικὸς τόπος.

1662

Μονὴ Δουγκαίου ;

«1662. † ἐκυμηθη ο παπα κυρ Δοσιθεος εις την μοσκοβια εν μηνι γεναριος 12 και εκαμε ταξηδειον ως μοσκοβηα εις Κουσταντινουπολιν εις Βλαχίαν εις Μπουγδανίαν ετη 25 χρονους οπου εκαμε κοπους και μοχθους δηα το μοναστηρι και εβγαλε Χρυσοβουλο του μοναστηριου ηταν ανθρωπος φρονιμος ηγαπημενος ηταν απο τον κοσμον ολον. Εονια του η μνημη αυτου και εγραφα ως μνημη».

Ἡ ἐνθύμησις αὕτη ἀναγράφεται ἐν τινι λειτουργικῷ βιβλίῳ τῆς Μονῆς Καστριτζής, ἀλλ' ἀσφαλῶς ἀναφέρεται εἰς ἄλλην Μονὴν τῶν Ροζινῶν ἢ Δουγκαίου ἢ ἑτέραν ἐν Μετεώροις ¹ ἢ ἐν Ἐλασσῶνι.

1667

Πανώλης.

Καταπονεμαῖνον κερὸν καὶ κατασκοτινὸν ηταν δηστιχια μεγαλη εις τον κόσμον ασθενια και θανατικο μεγαλο οπου εβρισκονταν χοριά και χορες . . κε παπαδες και δεν τους επροφτεναν και ζοντανι να τους θαύτουν και τους τραβουσαν στα χαντάκια και τους ἐπλάκοναν ἀπάνο τους και ἀπ' τὴ βρόμα οπου ηταν ἀπεθνησκαν και ζοντανι ἀπο τὸ φοβον τους ².

Ἡ ἀνω ἐνθύμησις εἶναι ἀχρονολόγητος· ὁ Ἀραβαντινὸς ἀναφέρει κατὰ τὸ ἔτος 1667 ἐνσκήψασαν πανώλην ἐν Ἰωαννίνοις· πιθανῶς νὰ πρόκειται περὶ τῆς αὐτῆς πανώλους ³. Ἀλλὰ καὶ τὸ 1762 ἀναφέρεται πανώλης εἰς Ἰωάννινα ⁴.

1668

Μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ ἐν Βίτση Ζαγορίου.

Ἔτος κτίσεως 1668.

Ἐν τῇ Μονῇ ὑπάρχει ἐκτὸς ἄλλων καὶ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ ἱεργον Ἰωάννου Καπεσοβίτου 1802.

Κατὰ Ἰανουάριον 1837 Ἠγούμενος ἦν ὁ Ἀμβρόσιος. Κατὰ τὸ 1790 Ἀπρ. 10 Ἠγούμενος ἦν ὁ Σεραφεῖμ καὶ 1794.

Ἐν τῇ Μονῇ ὑπάρχει ἡ χεὶρ τοῦ Ἁγίου Σώζοντος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «λείψανον τοῦ Ἁγίου Σώζοντος, ὅπερ κατὰ τὸ 1133 Δεκεμβρίου

¹) Νέος Ἐλληνομνήμων τόμ. ΙΑ' Τεῦχος Α'—Β' σελ. 32.34.

²) Ἐν τινι ἀγράφῳ φύλλῳ λειτουργικοῦ βιβλίου τῆς μονῆς Παληωφῆς.

³) Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου τόμ. Β'. σελ. 224.

⁴) Ν. Ἐλληνομνήμων τόμ. Ζ'. Τεῦχ. 13—5 σελ. 230.

20 παρὰ Ραφαὴλ ἐπισκόπου Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἐκ κώμης Βεΐτσα»¹.

1680

Μονὴ Βουτσᾶς Γρεβεντιῶν Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Ἐπιγραφή: «Ἠγέρθη ἐκ βάθρων ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς Μεταναστάσεως Κυρίας Θεοτόκου ἠγέρθη δι' ἀναλώματος τοῦ Εὐσεβεστάτου καὶ ἀοιδίμου Βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἀνεκαινίσθη καὶ ἱστορήθη παρὰ τινος ἐλαχίστου τῶν ἱστοριογράφων ἐν τῆς ἄνωθεν κειμένης κώμης Γρεβενίτι Ἀθανασίου ἱερέως καὶ τῶν αὐτοῦ ἱερομονάχων Κυρίου Νικοδήμου καὶ Κυρίου Ἀνανίου, Δανιὴλ ἱεροδιακόνου Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Αὐθέντου καὶ Δεσπότη καὶ Μητροπολίτου τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἰωαννίνων Κυρίου Κυρίου Κλήμεντος ἐν ἔτει ΑΧΠ».

Σφραγὶς ἀρχαία τῆς Μονῆς σήμερον μὴ ὑπάρχουσα ἀντίτυπον μόνον ταύτης περισωζόμενον ἐπὶ χάρτου γράφον: «ἡ Παναγία ἡ Πωγωνιάτισσα» χρονολογία δυσανάγνωστος φαίνεται «670».

1900 Ἠγούμενος Π" Ἀγαθάγγελος². Ἡ ἄνω ἐπιγραφή ἐδημοσιεύθη ἐν Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν³. Περὶ τῆς Μονῆς ταύτης ἔγραψεν ἐκτενῆ μελέτην ὁ Ἀρχ. Εὐστ. Σκάρπας⁴.

1682

Κακοχειμωνιά.

«Διὰ τὸ πολὴν κακοχειμωνιά ποῦ ἔγινε εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ χιόνι τὸ πολὺ ποῦ ἔριξε ἔκλεισαν ὅλες οἱ στραῖτες καὶ δὲν ἤμπορῆ ἄνθρωπος νὰ περάσῃ ἀπὸ πουθενά, κανεὶς δὲ τὸ θυμᾶται τόσον πολὺ χιόνι νὰ ἔπεσε ποτέ». Αὐτὰ γράφει ἐξ Ἰωαννίνων τῇ 22 φεβρ. 1682 ὁ Μιχαὴλ Γλυκὺς τὸν ἐν Βενετίᾳ πατέρα του Νικόλαον Γλυκύν⁵.

Τὴν κακοχειμωνιὰν αὐτὴν ἀγνοοῦμεν ἐξ ἄλλων σημειώσεων καὶ ὁ Ἀραβαντινὸς τὴν ἀγνοεῖ.

1697

Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Σκαμνέλι καὶ Ἁγίας Παρασκευῆς.

Ἐπιγραφή «1697 ἔτος κτίσεως τῆς ἐκκλησίας» ἔξωθεν τοῦ κιβωτίου

¹) Ἀντεγράφησαν ἐκ Καταστίχου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων «ὑπογραφή περιουσίας Μονῆς Ζαγορίου Φεβρ. 1900.» Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἱεροῦ λειψάνου καὶ τῆς Μονῆς βλέπε Δ. Σάρρου Παλαιογραφικὸν ἔργον ὅπου κάλλιστα φαίνεται ὅτι ἡ χρονολογία εἶνε 1733 καὶ ὄχι 1133.

²) Ἐκ τοῦ Καταστίχου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως.

³) Ἔτος Β' σελ. 329.

⁴) Ἡπειρωτικὴ Ἠχώ (ἐφημερίς Ἰωαννίνων 1926).

⁵) Τὸ ὑπ. ἀρ. 7844 ἔγγραφο τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἄγιων Λειψάνων «χειρ ἀργυρᾶ τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Νικολάου ἐκ Μετσόβου 1825» «χειρ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἀργυρᾶ» καὶ κάτωθεν «Δι' ἐξόδων Νικηφόρου ἱερομονάχου ἐκ μονῆς τῆς ἁγίας ἐνδόξου Παρθενομάρτυρος Παρασκευῆς πλησίον Σκαμνέλι 1756», ἄλλα λείψανα ὁστᾶ ἐκ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς τοῦ ἁγίου Χαλαλάμπους μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ἐν ἱερομονάχοις Πανοσιωτάτου Κυρίου Κυρίου Εὐθυμίου ἐκ τῆς Μονῆς ἁγίας Παρασκευῆς Σκαμνέλι ἐπονήθη δὲ παρὰ Χριστοδούλου Φώτου ἐξ Ἰωαννίνων 1733. Ἐπὶ Εὐαγγελίου ἀργυροῦ ἐπικεχρωμένου ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους «ἀφιερῶθη τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον εἰς Μοναστήριον ἁγίας Παρασκευῆς Σκαμνέλι Πορφυρίου ἱερομονάχου καὶ Πολυχρόνου καὶ Δημητρίου, Θεοδώρου ἱερομονάχου Παρθενίου μοναχοῦ, Γρηγορίου ἱερομονάχου ἔτος 1697 Πούλιος ΓΑΝC».

1684 *Πλήμμυρα τῆς λίμνης.*

Ἀπὸ Χ γεννήσεως καὶ εἰς τοὺς 1685 ἔγινε πολλὴ βροχὴ εἰς τοὺς δύο χρόνους καὶ ἐπλήθυνε τὸ νερὸ τῆς λίμνης καὶ ἐβῆκεν καὶ ἐπνίξε ὁσπίτια τόσον ὅπου καὶ μέσα εἰς τὴ Μητρόπολιν ἕως μία σπιθαμὴ τὸ βάθος τοῦ νεροῦ¹⁾.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὡς ἄνω ἐνθυμήσεως ὁ Ἀραβαντινὸς ἀνέγραψε τὴν πλήμμυρην ταύτην ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ του²⁾.

1721 *Μονὴ Διγγιάδων ἢ Βησσαρίωνος.*

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐξεδόθη Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν γράμμα ἐπικυροῦν τὰ προνόμοια τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸ χωρίον Ἰλιγγιάδες. Ἐν τῷ γράμματι τούτῳ ἀναφέρεται ὅτι: «Τὴν πρώτην κάταρξιν καὶ πῆξιν ἔλαβε παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου διδασκάλου κὺρ Βησσαρίωνος» καὶ ἀσυδοσίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ ἐν παντὶ ὥστε νὰ μὴ δίδῃ τίποτε τῷ κατὰ καιρὸν Μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων ὡς καὶ τὰ ἄλλα μοναστήρια. Ἀπλῶς δὲ νὰ μνημονεύεται τὸ ὄνομά του, ὁ δὲ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Ἰάκωβος ἐπεκύρωσε τὴν ἀσυδοσίαν καὶ φιλότησιν ταύτην καὶ ἤδη ὁ Πατριάρχης ἐπικυροῖ τὴν ἀσυδοσίαν». Τὸ γράμμα ὑπογράφεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰωαννίνου Ἱεροθέου. Τὸ πρωτότυπον εὑρηται παρὰ τῷ Καθηγητῇ Κυρίῳ Χ. Σούλῃ. Παρ' αὐτῷ εὑρηται καὶ ἕτερον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου (1709—1711) περὶ τῆς αὐτῆς Μονῆς, εἰς ἣν

¹⁾ Ἐκ τοῦ Καταστίχου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως. I. Λαμπρίδου Ζαγοριακὰ Μέρως Πρῶτον σελ. 49.

²⁾ Μηναιὸν Ἰουνίου τῆς ἐκκλησίας ἁγίου Νικολάου Κοπάνων.

³⁾ Χρονογραφία Ἠπειροῦ τόμ. Β' σελ. 224.

ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐν μακαρία τῇ λήξει κὺρ Βησσαρίωνος Μεδελνιτζάρης κὺρ Μιχάλης ἀφιέρωσε γρόσια χίλια ἵνα τεθῶσιν εἰς τὴν Τζέκα Βενετίας καταστήσας ἐπιτρόπους καὶ ἐπιτηρητὰς τὸν κὺρ Πάνον Μίχον Καραϊωάννην, τὸν ἐξάδελφόν του Ἀναστάσιον Μακρῆν καὶ ἐφεξῆς τὰ τέκνα των, ἵνα λαμβάνωσι τοὺς τόκους καὶ ἐγχειρίζωσιν εἰς τὸν Καθηγούμενον τῶν πατέρων τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ γράμματος κατησφάλισατο. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ Μονὴ, ἕνεκα τῆς προσυμβάσεως αὐτῇ συμφορᾶς ἐγένετο ὑπόχρεως τὰ δὲ χρήματα δὲν εἶχον εἰ τεθῆ εἰς τὴν Τζέκαν τῆς Βιέννης, ἐζήτησεν ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Βελλᾶς Φιλάρετος, ὅπως ἐπιτρέψῃ τὸ Πατριαρχεῖον ἵνα τὰ χίλια αὐτὰ γρόσια ὑπὸ τῶν Ἐπιτρόπων Καραϊωάννη καὶ Μακρῆ δανεισθῶσιν ἐπὶ τριετίαν εἰς ἀξιότιμον καὶ ἀξιόπιστον πρόσωπον καὶ ἀφοῦ ἀποπληρωθῇ τὸ χρέος νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν Τζέκαν κτλ.¹

1730

Μαθήματα ἐν ταῖς Μοναῖς.

Ἰουλίου 5 ἡμέρα δευτέρα ἐπήραμε μαθημα εἰς τὸν κανόνα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐγὼ Ἰωάννης καὶ > ².

Ὁ Νάρθηξ τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τοὺς δυσχειμέρους ἐκείνους χρόνους, ὡς ἤδη ἀνεγράψαμεν, ἐχρησίμευεν ἢ φωτεινὴ ἔστια ἢ φωτιζουσα καὶ διαθερμαίνουσα τὰ ἀτυχῆ ναυάγια τοῦ ταλαιπώρου Γένους ἡμῶν· οἱ ὀλιγομαθεῖς δὲ ἄλλ' εὐσεβεῖς καὶ φιλόμουσοι μοναχοὶ δι' ἀτρύτων κόπων ἤναπτον τὴν εὐεργετικὴν ταύτην πυράν.

1734

Μονὴ Στούπαινας. Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἀνωθεν τῆς δευτέρας τοῦ Ναοῦ θύρας δηλοῦται ὅτι ὁ Ναὸς ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων τὸ 1734 Αὐγ. 10 * ὑπὸ τοῦ ἡγου-

¹) Περὶ Βησσαρίωνος Μακρῆ Πηγαι ἐμοὶ γνωσταί: Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Τόμ. Η'. 311. 337 338. Τόμ. Θ'. 68. Νέος Ἑλληνομνήμη ἐτος Ζ'. Τεῦχ. Α'.—Β'. σελ. 205· ἐτος Β'. Τεῦχ. Α'. σελ. 218. Ἑλληνικοῦ φιλλολογικοῦ Συλλόγου Κων/πόλεως Παράρτημα τ. ΙΖ'. σελ. 7, τ. ΙΖ' 88. Σάθα Μεσ. Βιβλιοθήκη τόμ. Γ'. 487. Σχεδιάσμα Κατόπτρου Νεοελληνικῆς φιλλολογίας ὑπὸ Ἰωσήφ Δε-Κιγάλλα σελ. 60. Legrand Bibliographie Hellénique τόμ. Γ'. σελ. 63 καὶ ἐξῆς. Λόγιος Ἑρμῆς 1820 σελ. 593. Φωνὴ τῆς Ἡπείρου ἐτος Ζ'. 452, 203 Κώδιξ Μονῆς Ἰβήρων.

²) Κάτωθεν τοῦ φύλλου τοῦ περιέχοντος τὸν κανόνα τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν Μηναιῶν Ἰανουαρίου ἐνδείξουσιν ἀγχ. κτῆμα τοῦ εὐλαβεστάτου ἱερέως Κων/τίνου ἀπὸ χωρίου Ραβένια κατὰ τινὰ σημείωσιν Νικολάου Ἀναγνώστου εἰς τὸ τέλος Ἰανουαρίου ἐτος 1809 Ἰανουαρίου κε' τὸ Μηναιῶν τοῦτο πιθανῶς ἀνήκε τῇ Μονῇ τῶν Φιλοφρονῶν.

³) Ἐκ τοῦ Καταστίχου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἀτυχῶς ἐν τῷ Καταστίχῳ οὐκ ἀναγράφονται μόνον αἱ Μοναὶ κατὰ τὴν ἀνέφερον ἐν τῇ παρουσίᾳ συμβολῆς.

μένου Διονυσίου καὶ τῶν ὑποτακτικῶν αὐτοῦ Γρηγορίου καὶ Δανιὴλ ἐκ Κουκούλη ἰ 1900 Ἡγούμενος Παΐσιος.

1742

Ἀνέγερσις τῆς Μονῆς Παληορῆς.

« 1742 — 1796 ἀνηγέρθη ἐκ θεμελίων ὁ θεῖος οὗτος ναὸς συνδρομῆ τῶν εὐγενεστάτων Ἐπιτρόπων Ἰωαννουίτζου Ἀλεξίου καὶ κυρίου Δημητρίου Ἀθανασίου ἀγαλώμασι τῶν Χριστιανῶν ἡγουμενεύοντος Βησσαρίων καὶ λοιπῶν πατέρων Νεκταρίου, Ζαχαρίου, Διονυσίου, Θεοδοσίου, Ἀγαπίου, Βενιαμίν Γρηγορίου ἱεροδιακόνου ».

Ἐξ ἐπιγραφῆς ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ ναοῦ.

Ἡ ἄνωθι ἐπιγραφή ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Δημ. Ι. Πασχίδη ² προσθέτοντος: « Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἄνω ἐπιγραφῆς κατὰ τοὺς τότε καιροὺς διέμενον ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἄρκετοὶ ἡγούμενοι, ἐνῶ τοῦναντίον συμβαίνει σήμερον καθ' ὅτι εἷς καὶ μόνος ἡγούμενος μένει πρὸς συντήρησίν της ».

Ἀποροῦμεν ποῦ ὁ κ. Πασχίδης εὔρε τοὺς ἄρκετοὺς ἡγουμένους ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐποχῇ, ἐνῶ ἡ ἐπιγραφή ἀναφέρει ἓνα καὶ μόνον ἡγούμενον οὐδέποτε εἰς τὰς μονὰς ταῦτοχρόνως ὑπῆρχον δύο ἢ περισσότεροι ἡγούμενοι προηγούμενοι μάλιστα, ἀλλ' ἡγούμενος εἷς καὶ μόνος, ὡς ἐν τῇ Μονῇ Παληορῆς.

Ὁ αὐτὸς Πασχίδης ἀνάγει τὴν κτίσιν τῆς Μονῆς ἀπὸ τοῦ 1688—1690 ὑπὸ τοῦ ἐκ Ζίτσης Π' Ἀναστάση Ἀλεξίου· πιθανῶς ἡ εἶδησις αὕτη νὰ εἶνε ἀληθής, ἀλλ' εἰς τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Μονῆς, τὰ ὅποια ἐπισταμένως ἠρευνήσαμεν, οὐδεμίαν εὔρομεν σχετικὴν πληροφορίαν.

Ἄλλοι πάλιν τὴν κτίσιν τῆς Μονῆς ἀνάγουσιν εἰς Θωμᾶν Πριάλιμπον ³, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἀποδεικνύεται ἱστορικῶς τρόφιμος τῆς Μονῆς ταύτης εἶναι καὶ ὁ φιλόπρονος κληρικὸς Γρηγόριος Παληορίτης διδάσκαλος τῆς ἐν Λιθόρνω Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἐφημερεύων συνάμα ἐν τῷ ναῷ τῆς Κοινότητος μετὰ τοῦ Διονυσίου τοῦ Πύρρου, ὅστις καλεῖ τὸν Γρηγόριον σοφόν. « Ἐνα ὀφθαλμόν, λέγει, εἶχεν ὁ μακάριος, πλὴν ἔβλεπεν ὡς νὰ εἶχε τέσσαρας· αὐτὸς ἐτύπωσε τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν εἰς δύο τόμους » ⁴.

¹) Ἰωάννου Λαμπρίδου Ζαγοριακά. Μέρος πρῶτον σελ. 49.

²) Ἡπειρωτικὴ Ἠχώ (ἡμερησία πολιτικὴ ἐφημερὶς Ἰωαννίνων) 1926 ἀρ. 79.

³) Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου τόμ. Β' σελίς 122.

⁴) Γρηγόριος Παλαμᾶς (Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν Θεσσαλονίκης) ἔτος 5' τεῦχος ΟΓ', σελ. 19 σημείωσις.

Περὶ Γρηγορίου Παληορίτου ἐκτὸς ἄλλων πηγῶν Βλέπε « Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν » τόμ. Η' καὶ Θ' 360.